

การผลิตและแปรรูป

ชาอินทรีขมิ้นธรรมชาติ

เพื่อการค้า

โดย: วชิรินทร์ จันทวรรณ
สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร

การผลิตและแปรรูป

ชาอัญชันอินทรีย์เพื่อการค้า

การปลูกอัญชันอินทรีย์

อัญชัน (Butterfly pea) อัญชันเป็นพืชสมุนไพรที่ขึ้นตามรั้วบ้าน คนไทยนิยมนำดอกมาปรุงแต่งสีสันทับกับอาหาร ได้รับความนิยมในการใช้เป็นเครื่องดื่มและแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เนื่องจากมีสรรพคุณที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว คือมีสารแอนโทไซยานิน (Anthocyanin) ซึ่งมีหน้าที่ช่วยกระตุ้นการไหลเวียนของโลหิต ทำให้เลือดไปเลี้ยงส่วนต่างๆ ของร่างกาย มีส่วนช่วยต่อต้านอนุมูลอิสระ มีฤทธิ์ในการละลายลิ่มเลือด ช่วยป้องกันโรคเส้นเลือดสมองตีบ เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันอัญชันได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย มีความต้องการของตลาดที่สูงขึ้น

วิธีการผลิตอัญชันอินทรีย์

1. การเตรียมแปลงปลูก อัญชันเป็นพืชที่สามารถขึ้นตามริ้วทั่วไป ถ้าหากปลูกเพื่อเก็บเกี่ยวผลผลิต ดินจะต้องมีอินทรีย์วัตถุสูง ดินมีความชุ่มชื้นสูง ระบายน้ำได้ดี เป็นพืชที่ทนต่อสภาพแห้งแล้งได้ดี

- การเตรียมดินปลูกควรไถตากหน้าดินประมาณ 1 สัปดาห์ แล้วจึงไถพรวน ยกร่องแปลงเพื่อระบายน้ำในฤดูฝน

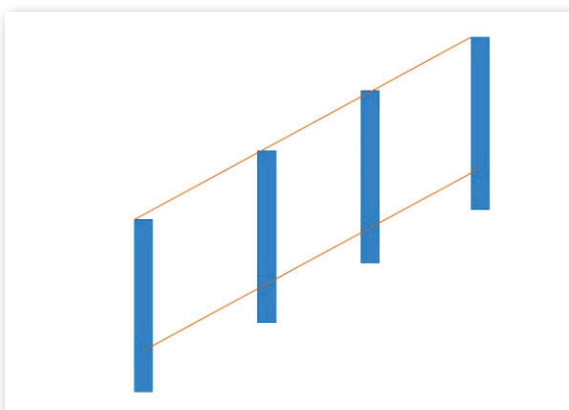
- คลุมแปลงเพื่อลดปัญหาเรื่องวัชพืช เจาะหลุมปลูก และวางสายเทปน้ำหยด

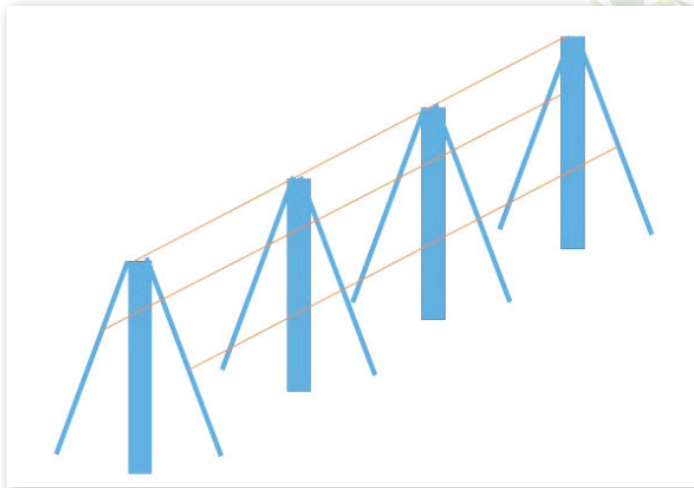
ภาพที่ 4 การจัดเตรียมแปลงปลูกอัญชัน

- การเตรียมค้ำ สามารถทำได้ 2 รูปแบบหลักๆ คือ รูปแบบที่ 1 ขึ้นค้ำแบบเสารั้ว รูปแบบที่ 2 ขึ้นค้ำแบบตัว A หรือแบบกระโจม

ข้อดี-ข้อเสียของแต่ละรูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 ขึ้นค้ำแบบเสารั้ว สามารถเก็บดอกอัญชันได้ง่ายกว่า รูปแบบที่ 2 ขึ้นค้ำแบบตัว A หรือแบบกระโจม เนื่องจากจำนวนต้นและดอกอัญชันไม่ทับซ้อนกัน แต่จำนวนดอกอัญชันน้อยกว่ารูปแบบที่ 2 เนื่องจากอัญชันขึ้นค้ำได้เพียงแถวเดียว

ภาพที่ 1 รูปแบบการปลูกอัญชัน รูปแบบที่ 1 ขึ้นค้ำแบบเสารั้ว

ภาพที่ 2 รูปแบบการปลูกอัญชัน รูปแบบที่ 2 ขึ้นค้ำแบบตัว A หรือแบบกระโจม

- อัญชันขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด เมล็ดที่ดีจะต้องมาจากฝักที่แก่ มีลักษณะสมบูรณ์ เมล็ดสีดำ ไม่ลีบ พื้นที่ 1 ไร่ ใช้เมล็ดพันธุ์จำนวน 2,000-3,000 เมล็ด

- การเพาะกล้า ต้องทำลายการพักตัวของเมล็ด ด้วยการแช่น้ำ 6-8 ชั่วโมง แล้วนำไปบ่มในผ้าที่มีความชื้นปิดฝาให้สนิท เมล็ดงอกจึงย้ายไปลงถาดเพาะกล้า หรือถุงดำให้ต้นโตอายุ 10-15 วันจึงย้ายลงแปลงปลูก หากหยุดเมล็ดลงแปลงจะเสียเวลาดูแลช่วงต้นอ่อน

ภาพที่ 3 การเพาะกล้าอัญชัน

- การปลูก รองกันหลุมด้วยปุ๋ยอินทรีย์ผสมเชื้อไตรโคเดอร์มา
ทิ้งไว้ 3-5 วัน แล้วนำต้นอัญชันมาปลูก หลังปลูกประมาณ 10 วัน อัญชัน
จะเริ่มเลื้อยให้ช่วยจัดเถาให้พันขึ้นกับตาข่าย

ภาพที่ 5 การปลูกอัญชัน

- การให้น้ำอัญชัน ถึงแม้ว่าอัญชันจะเป็นพืชที่ทนแล้งได้ดี แต่ช่วงที่
ออกดอกจำเป็นจะต้องให้น้ำอย่างสม่ำเสมอให้ดินมีความชื้น วันละ 1 ครั้งๆ
20 นาที

- การให้ปุ๋ย ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยคอก ต้นละ 1 ช้อนโต๊ะ เดือนละ
1 ครั้ง และให้น้ำหมักปลาร่วมกับน้ำหยดเดือนละ 2 ครั้ง

- การป้องกันกำจัดโรคและแมลงของอัญชัน อัญชันจะพบการเกิด
เชื้อราในดินซึ่งการปลูกอัญชันอินทรีย์จะต้องป้องกันโดยการฉีดพ่นเชื้อ
ไตรโคเดอร์มา อาทิตย์ละ 1 ครั้ง แมลงที่สำคัญของอัญชันคือ หนอนเจาะ
ฝักข้าวโพด หนอนคืบ หนอนใยผัก หนอนกระทุ้ง ป้องกันโดยการฉีดพ่นเชื้อรา
บิวเวอร์เรีย ทุกๆ 5 วัน

- การเก็บเกี่ยวดอก อัญชันจะเริ่มออกดอกเมื่ออายุประมาณ 45 วัน ขึ้นไป และสามารถเก็บเกี่ยวดอกได้อย่างต่อเนื่อง 1-2 ปี การเก็บดอกอัญชันต้องเก็บตั้งแต่เช้าให้เสร็จก่อนเที่ยง เพื่อนำไปตากแดดให้ได้อย่างน้อยครึ่งวัน หากไม่มีเครื่องอบให้ตากต่อในวันถัดไปอีก 1 วัน และเช็คดูความชื้นของอัญชันให้แห้งสนิท ลักษณะของอัญชันที่แห้งสนิทจะกรอบและป่นเป็นชิ้นเล็กได้ง่าย กรณีที่มีเครื่องอบสามารถอบดอกสดได้เลยแต่จะใช้ระยะเวลาในการอบนาน ควรตากดอกอัญชันครึ่งวัน แล้วนำไปอบจะช่วยให้ดอกอัญชันแห้งสนิท ขั้วมีสีเขียวสด กลีบดอกมีสีน้ำเขียวสด มีกลิ่นหอม ไม่เกิดการจับตัวเป็นก้อน และสามารถเก็บไว้ได้นานโดยที่สีของขั้วดอกและกลีบดอกไม่ซีดจาง

ภาพที่ 6 อัญชันอายุ 45 วัน เริ่มออกดอกแรก

ภาพที่ 7 การเก็บดอกอัญชัน

ภาพที่ 9 ลักษณะดอกอัญชันสด กลีบดอกซ้อน 5 กลีบ

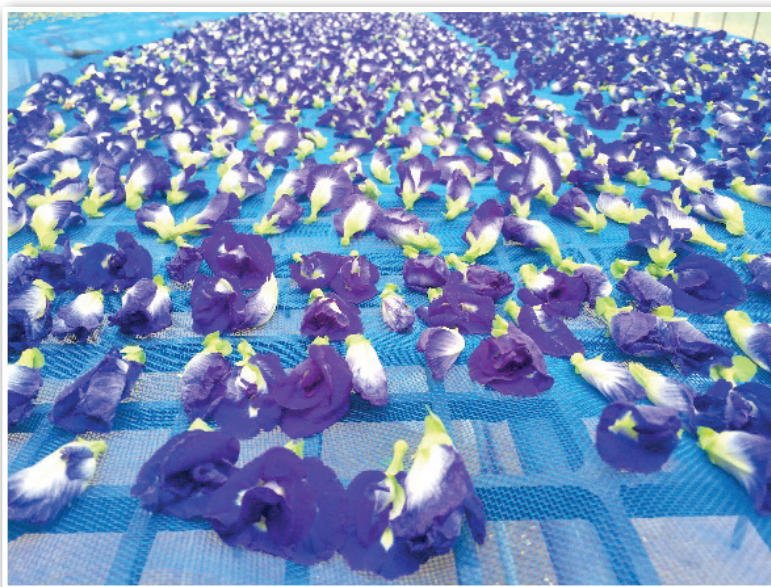

- เทคนิคการตากดอกอัญชัน เก็บดอกที่บานใหม่ไม่เก็บดอกที่เหี่ยว มาตากจะเกิดเชื้อรา ต้องตากแดดอย่างน้อย 3-4 ชั่วโมง หากฝนตกหรือดอกเปียกฝน จะต้องอบทันที (ถ้าทิ้งดอกอัญชันสดไว้ค้างคืนจะขึ้นรา) จะต้องมีแผงตากยกสูงจากพื้น 70 เซนติเมตร กว้าง 1 เมตร ยาว 3-4 เมตร แล้วแต่ขนาดพื้นที่ในการวางแผนตาก พื้นของแผงตากจะต้องโปร่งเพื่อระบายความชื้นของดอกอัญชัน นำดอกอัญชันตากให้กระจายบนแผงตากไม่หนา และทับซ้อนกันจนเกินไป ควรทำโรงเรือนพลาสติกใสตากอัญชันเพื่อป้องกันฝุ่นละอองและสิ่งเจือปนอื่นๆ อีกทั้งยังเพิ่มความร้อนในการตากดอกอัญชันอีกด้วย

- การตลาด แหล่งรับซื้อผลผลิตอัญชันแห้งมีหลากหลายด้วยกัน เช่น พ่อค้ารับซื้อ / กลุ่มแปรรูปสมุนไพร/ บริษัทจำหน่ายผลิตภัณฑ์สมุนไพรต่างๆ

- ราคาผลผลิตแห้ง ขึ้นอยู่กับเกรดของอัญชัน ราคาอยู่ในช่วง 100-1,000 บาทต่อกิโลกรัม

- การเพิ่มมูลค่าผลผลิต อบแห้งเป็นวัตถุดิบอัญชันอบแห้งเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมสมุนไพร แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น น้ำอัญชันบรรจุขวด ชาอัญชัน และส่วนประกอบในการทำเครื่องสำอาง เป็นต้น

ภาพที่ 8 การตากดอกอัญชัน

ภาพที่ 10 ลักษณะดอกอัญชันแห้ง ข้าวดอกมีสีเขียวสด กลีบดอกมีสีน้ำเงินสด

ภาพที่ 11 การทดสอบชาอัญชัน และแจกตัวอย่างชาอัญชันในงาน KM FAIR 2018
ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้
63 หมู่ 4 ตำบลหนองหาร อำเภอสิบบกรา ย จังหวัดเชียงใหม่ 50290
โทรศัพท์: 0 5387 3400
เว็บไซต์: www.kb.mju.ac.th

